

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลับ
อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

คำนำ

เหตุการณ์ความเสี่ยงด้านการทุจริตเกิดแล้วจะมีผลกระทบทางลบ ซึ่งปัญหามาจากสาเหตุต่าง ๆ การป้องกันการทุจริต คือการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบพนักงานและผู้บริหารทุกคน และเป็นเจตจำนงของทุกองค์กรที่ร่วมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ อันเป็นวาระเร่งด่วนของรัฐบาลการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ในองค์กร จะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งได้ว่าการดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริต หรือในกรณีที่พบการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีให้นำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช้การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลับ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนหน่วยงานภาครัฐให้บริหารงานภายใต้กรอบธรรมาภิบาล โดยการประเมินความเสี่ยงการทุจริตจะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล เพื่อลดปัญหาการทุจริตภาครัฐ ตามคำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่ ๖๙/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ ที่กำหนดให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจาก ทุกภาคส่วนในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบ จึงได้ดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลับขึ้น เพื่อให้หน่วยงานมีมาตรการ ระบบหรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งเป็นมาตรการการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

สำนักปลัด อบต.

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลับ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
การประเมินความเสี่ยงการทุจริต	
๑. วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๑
๒. การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร	๑
๓. กรอบการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๑
๔. องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต	๒
๕. ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๒
๖. ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๓
การประเมินความเสี่ยงการทุจริตขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลับ	๔
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙	

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ

*****

๑. วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสม จะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างความจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้าน การทุจริตให้แก่ บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือ ประเมินความเสี่ยง มาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มี การทุจริตหรือใน กรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหาย ขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มี การนำเครื่องมือ ประเมินความเสี่ยงมาใช้เพราะ ได้มีการ เตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงาน แต่อย่าง ใดวัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการระบบหรือ แนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการ ทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

๒. การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร

การบริหารจัดการความเสี่ยง เป็นการดำเนินงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยงก่อน ปฏิบัติงานทุกครั้ง และแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลักตามภาระงานปกติของ การเฝ้าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระงานร่วมกันโดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบปกติที่มีการ รับรู้ และยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้นำส่งงานให้) เป็นลักษณะ Pre-Decision ส่วนการตรวจสอบภายในจะเป็น ลักษณะกำกับติดตามความเสี่ยงเป็นการสอบทาน เป็นลักษณะ Post-Decision

๓. กรอบการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

กรอบตามหลักของการควบคุมภายในองค์กร ตามมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ (Committee of Sponsoring Organizations ๒๐๑๓) ซึ่งมาตรฐาน COSO เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับมาตั้งแต่เริ่ม ออก ประกาศใช้เมื่อปี ๑๙๙๒ สำหรับมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ๑๗ หลักการ ดังนี้

องค์ประกอบที่ ๑ สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

- หลักการที่ ๑ องค์กรยึดหลักความซื่อตรงและจริยธรรม
- หลักการที่ ๒ คณะกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแล
- หลักการที่ ๓ คณะกรรมการและฝ่ายบริหาร มีอำนาจการสั่งการชัดเจน
- หลักการที่ ๔ องค์กร จูงใจ รักษาไว้ และจูงใจพนักงาน
- หลักการที่ ๕ องค์กรผลักดันให้ทุกตำแหน่งรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๒ การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

- หลักการที่ ๖ กำหนดเป้าหมายชัดเจน
- หลักการที่ ๗ ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม
- หลักการที่ ๘ พิจารณาโอกาสที่จะเกิดการทุจริต
- หลักการที่ ๙ ระบุและประเมินความเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๓ กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

- หลักการที่ ๑๐ ควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
- หลักการที่ ๑๑ พัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม
- หลักการที่ ๑๒ ควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้

องค์ประกอบที่ ๔ สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)

- หลักการที่ ๑๓ องค์กรข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ
- หลักการที่ ๑๔ มีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์กร ให้การควบคุมภายในดำเนินการต่อไปได้
- หลักการที่ ๑๕ มีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๕ กิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล (Monitoring Activities)

- หลักการที่ ๑๖ ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน
  - หลักการที่ ๑๗ ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในทันเวลาและเหมาะสม
- ทั้งนี้องค์ประกอบการควบคุมภายในแต่ละองค์ประกอบและหลักการจะต้อง Present & Function (มีอยู่จริงและนำไปปฏิบัติได้) อีกทั้งทำงานอย่างสอดคล้องและสัมพันธ์กัน จึงจะทำให้การควบคุมภายในมีประสิทธิภาพ

๔. องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรง กดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่างๆ คุณภาพการควบคุมกำกับ ควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

ปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริตจะประกอบไปด้วย ๓ ปัจจัยหลัก ดังนี้

๑. Pressure /Incentive แรงกดดันหรือแรงจูงใจ ซึ่งอาจมาจากความยากจน ความจำเป็นต้องใช้เงิน การติดการพนัน การหาผลงานที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมาย หรืออาจเกิดจากความต้องการส่วนตัวอยากเลียนแบบคนอื่น เช่น ใช้ของแบรนด์เนม ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นต้น
๒. Opportunity โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่างๆ คุณภาพการควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน
๓. Rationalization การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำ หมายถึง จิตใต้สำนึกของคนรู้ว่า อะไรดี อะไรไม่ดีแต่เมื่อมีแรงกดดัน มีโอกาสที่จะทำทุจริต ก็จะหาเหตุผลสนับสนุนหลอกตัวเอง หลอกผู้อื่นว่าไม่ผิด เช่น แคมเปญชั่วคราวเดียวเอามาคืน เป็นต้น

๕. ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลับ จะแบ่งความเสี่ยงออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

- (๑) การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๒) การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ
- (๓) การจัดซื้อจัดจ้าง
- (๔) การบริหารงานบุคคล

๖. ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๕ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการงาน/โครงการ

ขั้นตอนที่ ๒ การระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๔ เหตุการณ์ความเสี่ยงและระดับของความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๕ มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลับ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

- (๑) การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๒) การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ
- (๓) การจัดซื้อจัดจ้าง
- (๔) การบริหารงานบุคคล

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการ/โครงการ

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลับ ได้วิเคราะห์ถึงบทบาทภารกิจอำนาจหน้าที่ กระบวนการหรือโครงการที่จัดซื้อจัดจ้าง ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน และคัดเลือกกระบวนการที่ประเมินว่าจะมีโอกาสเกิดการทุจริตหรือสินบนในขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตฯในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกับสินบน ดังนี้

ที่	ความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบนของการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน	ประเด็นที่เกี่ยวข้อง
๑	ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ตามพรบ.อำนวยความสะดวกฯ พ.ศ. ๒๕๕๘	การตรวจสอบเอกสารไม่ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในคำขอ แต่มีการรับเรื่องไว้
		การพิจารณาตรวจสอบและเสนอความเห็นของการอนุมัติ อนุญาต ไม่ดำเนินการตามลำดับคำขอ
		มีการเรียกรับผลประโยชน์จากการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต
๒	การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ	มีการรับสินบน / เรียกรับเงิน / ของขวัญ / สินน้ำใจ / การเลี้ยงรับรอง ซึ่งจะนำไปสู่การเอื้อประโยชน์ให้กับคู่สัญญา
		เจ้าหน้าที่ของรัฐ ละเลยไม่ปฏิบัติตามระเบียบฯ
		เจ้าหน้าที่ของรัฐทำการปลอมแปลงเอกสารการเบิกจ่าย เช่น ลายมือชื่อ แก้วไขใบสำคัญรับเงิน เป็นต้น

ที่	ความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบนของการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน	ประเด็นที่เกี่ยวข้อง
๓	การจัดซื้อจัดจ้าง	<p>เจ้าหน้าที่ที่เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ มีการรับเงินหรือผลประโยชน์จากผู้รับจ้าง และจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่ถูกต้อง</p> <p>การใช้จ่ายงบประมาณที่มีการแอบแฝง หรือเกินความจำเป็น ทำให้เกิดการใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่คุ้มค่า เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดราคากลางสูงเกินความเป็นจริง - การตั้งใจกำหนด TOR ที่มีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง แต่องค์กรเสียประโยชน์ เช่น การลือคสเปคหรือการกำหนดคุณลักษณะที่ทำให้ต้องใช้ต้นทุนเกินความจำเป็น แต่ลดคุณภาพพัสดุ หรือคุณภาพงาน - การฮั้วประมูล - กรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย - การเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง - การตรวจรับพัสดุที่ไม่ตรงตามสัญญา หรือ TOR - การปกปิดข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างต่อสาธารณะ
๔	การบริหารงานบุคคล	<p>ความโปร่งใสในการบริหารงานบุคคล เช่น การประเมินผลการปฏิบัติงาน ความดีความชอบ การแต่งตั้งโยกย้าย การดำเนินการทางวินัย เป็นต้น</p> <p>การเบิกจ่ายเงินราชการตามสิทธิเป็นเท็จ เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ ค่าเช่าที่พัก เป็นต้น</p> <p>การรับสินบนในกระบวนการสรรหาพนักงาน การพิจารณาความดีความชอบ การแต่งตั้งโยกย้าย เป็นต้น</p>

ขั้นตอนที่ ๒ การระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

การระบุความเสี่ยง (Risk Identification) นำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการในสวนรายละเอียดขั้นตอนแนวทางหรือเกณฑ์การปฏิบัติงาน ของกระบวนการที่จะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้น ย่อมประกอบไปด้วย ขั้นตอนย่อยในการระบุความเสี่ยงตามขั้นตอนที่ ๑ ให้ทำการระบุความเสี่ยง อธิบายรายละเอียด รูปแบบ พฤติการณ์ความเสี่ยงเฉพาะที่มีความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และในการประเมินเองคำนึงถึงความเสี่ยงในภาพรวม ของการดำเนินงานเรื่องที่จะทำการประเมินด้วยเนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอาจไม่พบความเสี่ยง หรือโอกาสเสี่ยงต่ำ แต่อาจพบว่ามีความเสี่ยงในเรื่องนั้น ๆ ในการดำเนินงานที่ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนก็เป็นไปได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าหน่วยงานจะมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้วนำข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวลงในประเภทของความเสี่ยงซึ่งเป็น Known Factor หรือ Unknown Factor

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ประเภทความเสี่ยงการทุจริต	
		Know Factor (รับรู้ว่าจะเกิดมาแล้ว)	Unknow Factor (คาดการณ์ว่าจะต้องเกิด)
	ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ตาม พรบ.อำนาจความสะดวกฯ พ.ศ. ๒๕๕๘		
๑	การตรวจสอบเอกสารไม่ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในคำขอ แต่มีการรับเรื่องไว้	✓	
๒	การพิจารณาตรวจสอบและเสนอความเห็นของการอนุมัติ อนุญาต ไม่ดำเนินการตามลำดับคำขอ	✓	
๓	มีการเรียกรับผลประโยชน์จากการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต		✓
	การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ		
๔	มีการรับสินบน / เรียกรับเงิน / ของขวัญ / สินน้ำใจ / การเลี้ยงรับรอง ซึ่งจะนำไปสู่การเอื้อประโยชน์ให้กับคู่สัญญา		✓
๕	เจ้าหน้าที่ของรัฐ ละเลยไม่ปฏิบัติตามระเบียบฯ		✓
๖	เจ้าหน้าที่ของรัฐทำการปลอมแปลงเอกสารการเบิกจ่าย เช่น ลายมือชื่อ แก้ไขใบสำคัญรับเงิน เป็นต้น		✓

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ประเภทความเสี่ยงการทุจริต	
		Know Factor (รับรู้ว่าจะเกิดมาแล้ว)	Unknow Factor (คาดการณ์ว่าจะต้องเกิด)
การจัดซื้อจัดจ้าง			
๗	เจ้าหน้าที่ที่เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ มีการรับเงินหรือผลประโยชน์จากผู้รับจ้าง และจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่ถูกต้อง		✓
๘	<p>การใช้จ่ายงบประมาณที่มีการแอบแฝง หรือเกินความจำเป็น ทำให้เกิดการใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่คุ้มค่า เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดราคากลางสูงเกินความเป็นจริง - การตั้งใจกำหนด TOR ที่มีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง แต่องค์กรเสียประโยชน์ เช่น การลือคสเปคหรือการกำหนดคุณลักษณะที่ทำให้ต้องใช้ต้นทุนเกินความจำเป็น <p>แต่ลดคุณภาพพัสดุ หรือคุณภาพงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การฮั้วประมูล - กรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย - การเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง - การตรวจรับพัสดุที่ไม่ตรงตามสัญญา หรือ TOR - การปกปิดข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างต่อสาธารณะ 		✓
การบริหารงานบุคคล			
๙	ความโปร่งใสในการบริหารงานบุคคล เช่น การประเมินผลการปฏิบัติงาน ความดีความชอบ การแต่งตั้งโยกย้าย การดำเนินการทางวินัย การสรรหา เป็นต้น		✓
๑๐	การเบิกจ่ายเงินราชการตามสิทธิเป็นเท็จ เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ ค่าเช่าที่พัก เป็นต้น		✓

*Know Factor : ความเสี่ยงที่เคยเกิด หรือคาดว่าจะเกิดซ้ำสูง มีประวัติอยู่แล้ว

**Unknow Factor : ความเสี่ยงที่ไม่เคยเกิด หรือไม่มีประวัติมาก่อน แต่มีความเสี่ยงจากการพยากรณ์ในอนาคตว่ามีโอกาสเกิด

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

การประเมินความเสี่ยง/เกณฑ์การให้คะแนนความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยง เป็นการวิเคราะห์หาสาเหตุของความเสี่ยง และผลกระทบของความเสี่ยง โดยประเมินจากโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และผลกระทบของความเสี่ยง (ความรุนแรง/ความเสียหายทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน) โดยอาจพิจารณาถึงผลกระทบทางด้านชื่อเสียงขององค์กร ด้านผู้รับบริการ ด้านบุคลากร ด้านเวลา ด้านความสำเร็จของงาน/กิจกรรม ด้านผลประโยชน์ทับซ้อน การให้หรือรับสินบน เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง ดังนี้

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความเสี่ยง

กำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินความเสี่ยง ได้แก่ ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) คือ ความเป็นไปได้หรือความถี่ที่จะเกิดความเสี่ยง ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) คือ ระดับของความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อเป้าหมายตามภารกิจ เป็นการพิจารณาระดับความรุนแรงและมูลค่าความเสียหายจากความเสี่ยงที่คาดว่าจะได้รับและระดับของความเสี่ยง (Risk Matrix) โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานและลักษณะของผลจากการดำเนินงาน ซึ่งสามารถกำหนดได้ ๕ ระดับ ดังนี้

๑. ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงการทุจริต (Likelihood)

ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงการทุจริต (Likelihood)			
ระดับ	โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง	(เชิงปริมาณ)	(เชิงคุณภาพ)
๕	สูงมาก	๕ ครั้งขึ้นไป / ปี	มีโอกาสในการเกิดความเสี่ยงสูงมาก
๔	สูง	๔ ครั้ง / ปี	มีโอกาสในการเกิดความเสี่ยงสูงหรือบ่อย ๆ
๓	ปานกลาง	๓ ครั้ง / ปี	มีโอกาสในการเกิดความเสี่ยงเป็นบางครั้ง
๒	น้อย	๒ ครั้ง / ปี	มีโอกาสในการเกิดความเสี่ยงนาน ๆ ครั้ง
๑	น้อยมาก	๑ ครั้ง / ปี	แทบไม่มีโอกาสในการเกิดความเสี่ยงเลย

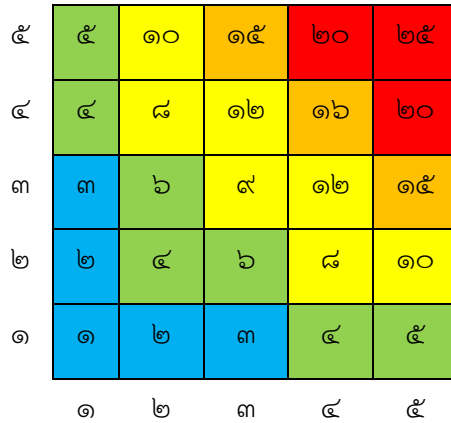
๒. ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)						
ระดับ	ผลกระทบ	ด้านกลยุทธ์	ด้านการดำเนินงาน	ด้านการเงินที่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้	ด้านการเงินที่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้	ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ
๕	สูงมาก	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรระดับสูงมาก	มีผลกระทบต่อกระบวนการและการทำงานรุนแรงมาก	มากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	มีการสูญเสียทรัพย์สินอย่างมหันต์ มีการบาดเจ็บถึงขั้นชีวิต	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรในระดับสูงมาก
๔	สูง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรระดับสูง	มีผลกระทบต่อกระบวนการและการทำงานขั้นรุนแรง	มากกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท	มีการสูญเสียทรัพย์สินมาก มีการบาดเจ็บสาหัสถึงขั้นพักงาน	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรในระดับสูง
๓	ปานกลาง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายบางอย่างขององค์กรบ้าง	มีการชะงักอย่างมีนัยสำคัญต่อการทำงาน	มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท	มีการสูญเสียทรัพย์สินมาก มีการบาดเจ็บสาหัสถึงขั้นหยุดงาน	มีผลกระทบต่อเป้าหมายบางอย่างขององค์กรบ้าง
๒	น้อย	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเล็กน้อย	มีผลกระทบเล็กน้อยต่อการทำงาน	มากกว่า ๕,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท	มีการสูญเสียทรัพย์สินพอสมควร มีการบาดเจ็บรุนแรง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเล็กน้อย
๑	น้อยมาก	แทบไม่มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเลย	ไม่มีการชะงักของกระบวนการทำงาน	ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท	มีการสูญเสียทรัพย์สินเล็กน้อย ไม่มีการบาดเจ็บรุนแรง	แทบไม่มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเลย

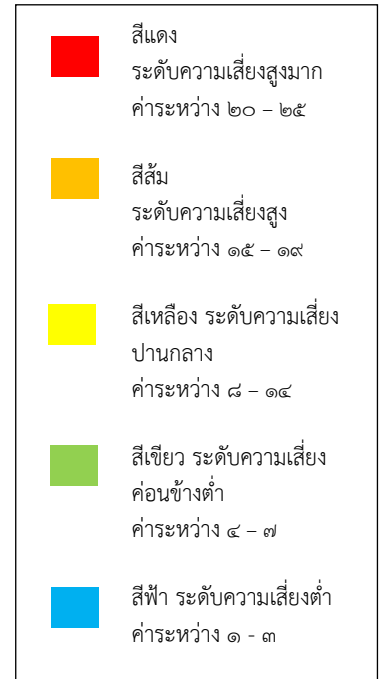
จากการกำหนดเกณฑ์การประเมินมาตรฐานข้างต้น สามารถนำมากำหนดแผนภูมิความเสี่ยงที่ได้จากการพิจารณาจัดระดับความสำคัญของความเสี่ยงจากโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดขึ้นตามตาราง ดังนี้

แผนผังการประเมินความเสี่ยง

ความรุนแรงของผลกระทบ

โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๔ เหตุการณ์ความเสี่ยงและระดับของความเสี่ยง

การวิเคราะห์สถานะความเสี่ยง

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	สีฟ้า (ต่ำ)	เขียว (ค่อนข้างต่ำ)	เหลือง (ปานกลาง)	ส้ม (สูง)	แดง (สูงมาก)
๑	การตรวจสอบเอกสารไม่ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในคำขอ แต่มีการรับเรื่องไว้	✓				
๒	การพิจารณาตรวจสอบและเสนอความเห็นของการอนุมัติ อนุญาต ไม่ดำเนินการตามลำดับคำขอ	✓				
๓	มีการเรียกรับผลประโยชน์จากการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต	✓				
๔	มีการรับสินบน / เรียกรับเงิน / ของขวัญ / สินน้ำใจ / การเลี้ยงรับรอง ซึ่งจะนำไปสู่การเอื้อประโยชน์ให้กับคู่สัญญา	✓				
๕	เจ้าหน้าที่ของรัฐ ละเลยไม่ปฏิบัติตามระเบียบฯ	✓				
๖	เจ้าหน้าที่ของรัฐทำการปลอมแปลงเอกสารการเบิกจ่าย เช่น ลายมือชื่อ แก้วไขใบสำคัญรับเงิน เป็นต้น	✓				

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	สีฟ้า (ต่ำ)	เขียว (ค่อนข้าง ต่ำ)	เหลือง (ปาน กลาง)	ส้ม (สูง)	แดง (สูงมาก)
๗	เจ้าหน้าที่ที่เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ มีการรับเงินหรือผลประโยชน์จากผู้รับจ้าง และจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่ถูกต้อง	✓				
๘	การใช้จ่ายงบประมาณที่มีการแอบแฝง หรือเกินความจำเป็น ทำให้เกิดการใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่คุ้มค่า เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดราคากลางสูงเกินความเป็นจริง - การตั้งใจกำหนด TOR ที่มีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง แต่องค์กรเสียประโยชน์ เช่น การลือคสเปคหรือการกำหนดคุณลักษณะที่ทำให้ต้องใช้ต้นทุนเกินความจำเป็น แต่ลดคุณภาพพัสดุ หรือคุณภาพงาน <ul style="list-style-type: none"> - การฮั้วประมูล - กรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย <ul style="list-style-type: none"> - การเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง - การตรวจรับพัสดุที่ไม่ตรงตามสัญญา หรือ TOR - การปกปิดข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างต่อสาธารณะ 	✓				
๙	ความโปร่งใสในการบริหารงานบุคคล เช่น การประเมินผลการปฏิบัติงาน ความดีความชอบ การแต่งตั้งโยกย้าย การดำเนินการทางวินัย การสรรหา เป็นต้น	✓				
๑๐	การเบิกจ่ายเงินราชการตามสิทธิเป็นเท็จ เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ ค่าเช่าที่พัก เป็นต้น	✓				

นำโอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต ที่มีสถานะความเสี่ยงระดับสูงจนถึงความเสี่ยงระดับสูงมาก ที่เป็นสีส้ม และสีแดง จากขั้นตอนที่ ๓ มาทำการหาค่าความเสี่ยงรวม ซึ่งได้จากระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวังที่มีค่า ๑ - ๕ คูณด้วยระดับความรุนแรงของผลกระทบที่มีค่า ๑ - ๕ เช่นกัน

* ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง

ระดับ ๓ : เป็นขั้นตอนหลักของกระบวนการ และมีความเสี่ยงในการทุจริตสูง

ระดับ ๒ : เป็นขั้นตอนหลักของกระบวนการ และมีความเสี่ยงในการทุจริตที่ไม่สูงมาก

ระดับ ๑ : เป็นขั้นตอนรองของกระบวนการ

** ระดับความรุนแรงของผลกระทบ

ระดับ ๓ : มีผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ/ผู้มีส่วนได้เสีย/หน่วยงานกำกับดูแล/พันธมิตร/เครือข่าย/ทางการเงินในระดับที่รุนแรง

ระดับ ๒ : มีผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ/ผู้มีส่วนได้เสีย/หน่วยงานกำกับดูแล/พันธมิตร/เครือข่าย/ทางการเงินในระดับไม่รุนแรง

ระดับ ๑ : มีผลกระทบต่อกระบวนการภายใน/การเรียนรู้/องค์ความรู้

ขั้นตอนที่ ๕ มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

ที่	รูปแบบ พฤติการณ์ความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการป้องกันความเสี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อน
๑	การตรวจสอบเอกสารไม่ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในคำขอ แต่มีการรับเรื่องไว้	<ul style="list-style-type: none"> - กำชับ ดูแล ประชุม ชี้แจงทำความเข้าใจเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้ปฏิบัติงานเป็นไปตามขั้นตอน และคู่มือ ตลอดจนตรวจสอบเอกสารให้ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในคำขอ - จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ผังขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ละเอียด ชัดเจน และเผยแพร่ให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานได้รับทราบและถือปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน
๒	การพิจารณาตรวจสอบและเสนอความเห็นของการอนุมัติ อนุญาต ไม่ดำเนินการตามลำดับคำขอ	<ul style="list-style-type: none"> - กำชับ ดูแล ประชุม ชี้แจงทำความเข้าใจเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้ปฏิบัติงานเป็นไปตามขั้นตอน และคู่มือ ตลอดจนตรวจสอบเอกสารให้ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในคำขอ - จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ผังขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ละเอียด ชัดเจน และเผยแพร่ให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานได้รับทราบและถือปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน
๓	มีการเรียกรับผลประโยชน์จากการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต	<ul style="list-style-type: none"> - กำชับ ดูแล ประชุม ชี้แจงทำความเข้าใจเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้ปฏิบัติงานเป็นไปตามขั้นตอน และคู่มือ ตลอดจนตรวจสอบเอกสารให้ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในคำขอ - กำหนดมาตรการลงโทษอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม
๔	มีการรับสินบน / เรียกรับเงิน / ของขวัญ / สินน้ำใจ / การเลี้ยงรับรอง ซึ่งจะนำไปสู่การเอื้อประโยชน์ให้กับคู่สัญญา	<ul style="list-style-type: none"> - กำกับ ดูแล ให้บุคลากรปฏิบัติงานตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด - ตรวจสอบ กำกับ ดูแล ให้ปฏิบัติตามระเบียบ - จัดทำประกาศมาตรการป้องกันการรับสินบน มาตรการป้องกันการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม
๕	เจ้าหน้าที่ของรัฐ ละเลยไม่ปฏิบัติตามระเบียบฯ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดให้มีการควบคุมภายใน และตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการใช้รถยนต์ส่วนกลางอย่างสม่ำเสมอ
๖	เจ้าหน้าที่ของรัฐทำการปลอมแปลงเอกสารการเบิกจ่าย เช่น ลายมือชื่อ แก้วไขใบสำคัญรับเงิน เป็นต้น	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความตระหนักในการเป็นข้าราชการที่ดี - ชี้แจง และแจ้งเวียนให้เกิดความเข้าใจในระเบียบ และหรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่และการประพฤติมิชอบ

ที่	รูปแบบ พฤติการณ์ความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการป้องกันความเสี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อน
๗	<p>เจ้าหน้าที่ที่เป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ มีการรับเงินหรือผลประโยชน์จากผู้รับจ้าง และจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่ถูกต้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กำกับ ดูแล ให้บุคลากรปฏิบัติงานตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด - แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจการจ้างจากหน่วยงานอื่นหรือบุคคลภายนอก ร่วมเป็นคณะกรรมการ - กำกับดูแลให้บุคลากรปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเคร่งครัด - จัดให้มีการเบิกจ่ายค่าตอบแทนให้คณะกรรมการตรวจการจ้างอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
๘	<p>การใช้จ่ายงบประมาณที่มีการแอบแฝง หรือเกินความจำเป็น ทำให้เกิดการใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่คุ้มค่า เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดราคากลางสูงเกินความเป็นจริง - การตั้งใจกำหนด TOR ที่มีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง แต่ต้องครัดเสียประโยชน์ เช่น การลือคสเปคหรือการกำหนดคุณลักษณะที่ทำให้ต้องใช้ต้นทุนเกินความจำเป็น แต่ลดคุณภาพพัสดุ หรือคุณภาพงาน - การฮั้วประมูล - กรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย - การเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง - การตรวจรับพัสดุที่ไม่ตรงตามสัญญา หรือ TOR - การปกปิดข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างต่อสาธารณะ 	<ul style="list-style-type: none"> - มอบหมายให้ผู้มีความรู้ ความชำนาญในแต่ละด้านเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนด TOR หรือราคากลาง โดยอาจแต่งตั้งบุคคลภายนอกร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย - กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ว่าผู้ปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้างเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้รับจ้างหรือไม่ - กำกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องตรวจสอบว่าผู้เสนอราคาแต่ละรายมีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ - กำกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการตรวจรับ ให้ตรวจรับพัสดุ/งานจ้าง ให้เป็นไปตามสัญญา หากมีปัญหาอุปสรรค ให้รับรายงานผู้บริหารท้องถิ่นทราบ - เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน
๙	<p>ความโปร่งใสในการบริหารงานบุคคล เช่น การประเมินผลการปฏิบัติงาน ความดีความชอบ การแต่งตั้งโยกย้าย การดำเนินการทางวินัย การสรรหา เป็นต้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรมฝึกอบรมส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ กฎหมาย หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับวินัย การรักษาวินัย ให้แก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน - จัดให้มีคณะกรรมการในการพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติงาน ความดีความชอบ - การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลให้ทราบทั่วกัน เช่น การรับสมัครพนักงานจ้าง การรับโอน ย้าย เป็นต้น
๑๐	<p>การเบิกจ่ายเงินราชการตามสิทธิเป็นเท็จ เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ ค่าเช่าที่พัก เป็นต้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรมฝึกอบรมส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ กฎหมาย หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับวินัย การรักษาวินัย ให้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน - จัดให้มีการตรวจสอบเอกสารก่อนการเบิกจ่าย

